HANES … ADCDF

ECAD4006C

Beth am fynd ar daith…….

- I archwilio rhai **syniadau allweddol** i gynorthwyo hyrwyddo **ADCDF drwy hanes…**

Beth yw hanes yn yr ysgol gynradd?

SGILIAU i'w datblygu wrth addysgu Hanes….

- **Ymwybyddiaeth Gronolegol**
- **Gwybodaeth a Dealltwriaeth Hanesyddol**
- **Ymholiad Hanesyddol**
- **Dehongliadau Hanesyddol**
- **Trefnu a Chyfathrebu**

5 Sgil Hanesyddol (CC)

Ac hefyd….

- Sgiliau Allweddol
- YCC
- ABCh
- **ADCDF**

Pam bod Hanes yn bwnc da i hyrwyddo a datblygu ADCDF?

TASG: Meddyliwch am yr hyn a wyddoch am hanes a themâu ADCDF…. Ble mae'r cysylltiadau posibl?

5 munud i drafod ac ysgrifennu eich syniadau.

Ble mae'r 7 thema'n perthyn?

Newid Hinsawdd

Yr Amgylchedd Naturiol

Hunaniaeth a Diwylliant

Treuliant a Gwastraff

Iechyd

Cyfoeth a Thlodi

Dewisiadau a Phenderfyniadau

Beth am wneud y cysylltiadau….

Mathau o gwestiynau

agored	caeëdig	herio
adfyfyrio	lluosog	arwain

TUDURIAID ac ADCDF

TASG: Meddyliwch am 2 gwestiwn ar gyfer pob thema ADCDF.

Er enghraifft: **Cyfoeth a Thlodi**

- A oedd pob ffermwr yn dlawd?
- Os oeddech chi'n ferch dlawd, sut y byddech yn teimlo am beidio mynd i'r ysgol?

TUDURIAID ac ADCDF

IECHYD

- Pam fod **perlysiau** mor bwysig i'r tlodion a'r cyfoethog?

HUNANIAETH a DIWYLLIANT

- Doeddech chi ddim yn gallu dweud pwy oedd y tlodion a'r cyfoethog wrth edrych ar eu dillad. Oeddech chi?

Enghraifft – CA2

Thema ADCDF = IECHYD

Cwestiwn allweddol: Pam fod perlysiau mor bwysig i'r cyfoethog a'r tlodion?

Meddyginiaeth y Tuduriaid

- Cofiwch wneud cymaint ag sy'n bosibl o **gysylltiadau** â phrofiadau **iechyd heddiw** nid yn unig yng Nghymru ond mewn **gwledydd eraill** (datblygu DF*)

- Roedd gwybodaeth meddygol yn yr **16Ganrif** yn seiliedig ar syniadau **diwinyddol**, **cosmolegol** ac hyd yn oed syniadau **hud a lledrith**. Roedd rhain yn beryglus! (Cysylltiadau â Hunaniaeth a Diwylliant).

Roedd gan Harri VIII 3 math o bobl yn ymarfer meddyginiaeth:

1. Meddygon (Physiks)
2. Apothecariaid
3. Llawfeddygon-Barabariadd

1. Meddygon

- Yn ymarfer ‘physiks’ (meddygon heddiw)
- Dr John Chambres (‘Court Physician’)
- Haen uchaf y proffesiwn (Ymgynghorwyr heddiw)
- Bonheddwyr Offeiriadol –(wedi astudio deallusrwydd)
- Seryddiaeth, meddyginiaeth, cosmoleg, geometreg, cerddoriaeth, athroniaeth

2. Apothecariaid

- Dynion oedd yn astudio perlysiau, gerddi perlysiau a chymysgu meddyginiaeth.
- Roedd yr apothecariaid yn brysur yn gwneud ‘meddyginiaeth’ ar gyfer y gowt a rhwymedd.
- Roedd Harri yn hoffi’r agwedd hon (roedd ganddo ystafell apothecari ei hunan, rysetiau, ayb.)

3. Llawfeddygon Barbaraidd

- Dim arbenigedd yn oes y Tuduriaid – un person yn tynnu dant, tynnu gwaed a gwella clwyfau.
- Yr agosaf oeddech i ‘Hylif y Corff’ yr isaf oeddech ar y gadwyn feddygol!
- Y ffordd gyffredin o gadw’n iach yn oes y Tuduriaid oedd cyflogi Llawfeddydd-Barbaraidd i waedu aelodau’ch teulu pob Gwanwyn.
- Byddent yn cynnal llawdriniaethau – gwaedu 52 gwythien -10 munud, a chroen mochyn.
- Yn rhyfeddol roedd geni plant a gwella anafiadau yn effeithiol iawn yn oes y Tuduriaid

Meddyginiaeth y Tuduriaid – Iechyd/ Yr Amgylchedd Naturiol

Sut mae addysgu'r agwedd hon o hanes **meddyginiaeth y Tuduriaid** a datblygu dealltwriaeth o'r themâu ADCDF – **Iechyd** a'r **Amgylchedd Naturiol**?

Meddwl/paru/rhannu syniad gwers.

Datblygu dealltwriaeth plant o waith yr Apothecariaid

National Botanic Garden of Wales
Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru

Treuliant a Gwastraff

- Beth am ystyried sut roedd y Tuduriaid yn trin eu gwastraff!
- Sut y byddech yn defnyddio'r gwybodaeth hanesyddol hyn i ddatblygu dealltwriaeth y plant o themâu ADCDF a materion amgylcheddol?

DRIP
SPLOT
YOO-HOO!
SPLISH
SPLOOSH
DRIP
POUR
DRIP
DRIBBLE
DRIP
HAGGLE HAGGLE
BAA BAA
BEG BEG
SPLAT
STEAM STEAM
TRUDGE TRUDGE
SIGH
STEAM STEAM
SNEAK SNEAK
GASP

Plentyn a'r Pot Mygu!

A yw plant yn gallu creu dadl berswadiol i argyhoeddi'r Tuduriaid nad yw defnyddio pot yn ddigon?

Gweithgaredd ‘Tardis’

1. Plant yn ymchwilio/dysgu am reolaeth gwastraff y Tuduriaid.
2. Plant yn ystyried canlyniadau’r gweithredoedd hyn.
3. Chwarae rôl – ‘Teithio yn y Tardis i Oes y Tuduriaid’ – rhoi cyngor i’r Tuduriaid ar sut i drin gwastraff yn well, y problemau a’r pryderon a cheisio perswadio y Tuduriaid i newid eu ffyrdd! Thema: dewisiadau a phenderfyniadau.
4. Plant yn ysgrifennu ac ymchwilio ymhellach.

Datblygu hyn ymhellach…

- Senario DSB

Mae'r Tuduriaid wedi gadael i wastraff lifo mewn i'r llyn pysgota agosaf…. Sut mae eu helpu?

Gwneud cysylltiadau gyda'r byd modern, e.e. trychinebau amgylcheddol, e.e. llygredd olew, trychineb Sea Empress.

Gweithio gydag asiantaethau lleol, e.e. Purfa Olew

…

Efelychiad Safle Marchnad (Market Place Simulation)

- Beth yw efelychiadau wrth addysgu hanes?
- A oes rhaid i blant gael llawer o wybodaeth er mwyn i'r agwedd hon fod yn effeithiol?
- Sut mae trefnu hyn?
- Beth yw cardiau cymeriad?
- A oes angen props a dillad?
- Beth yw'r cyfleoedd i ddatblygu ADCDF?
- https://www.history.org.uk/primary/categories/793/module/3657/primary-teaching-methods/3668/drama-and-role-play

TOLL PAID
TOLL PAID
TOLL PAID